

Afet psikolojisi; doğal ve insan eliyle oluşturulan tehlikelerin ve zarar görebilirliklerin azaltılması, afetler sonrası ortaya çıkan psikososyal yıkımın değerlendirilmesi, birey ve toplulukların iyilik hallerinin desteklenmesi için etkili psikososyal müdahalelerin etik ilkeler çerçevesinde uygulanması ve değerlendirilmesi konularına odaklanan, oldukça geniş spektrumlu bir alandır. Alanın bu genişliği doğal olarak farklı disiplinlerin katkısını ve iş birliğini gerektirmektedir. Travma psikolojisi, afet psikolojisi içerisinde çok önemli bir yer tutmakla birlikte, afet psikolojisi; etkilenen çok geniş kitlelere yönelmesi, desteğin alanda ve afet yönetimi uygulamalarının bir parçası olarak sunulması nedeniyle travma alanında uygulanan psikoterapi yaklaşımlarından farklılaşmaktadır. Afetlerden etkilenen kitlelere öncelikle psikososyal hizmetlerin sunulması, ancak risk grubu olarak tanımlayabileceğimiz daha sınırlı bir grup için de travma odaklı psikoterapi hizmetlerinin verilmesi gerekmektedir.

Afetlerin yaratabileceği yıkımları azaltmak; alınacak önlemler, halkın bilinçlendirilmesi, kaynak yaratılması, mevcut zarar görebilirliklerin azaltılması ve hazırlıklı olunması ile mümkündür. Afetlerden önce uygulanacak hazırlıklı olma ve toplumsal zayıf yönlerin sosyal gelişim politikaları ile azaltılması önemlidir. Bu çalışmaların yanı sıra, afetler olduktan sonra çocuklar, ergenler, yetişkinler, yaşlılar ve engelli grupları gibi farklı hedef kitlelerin tepkilerini anlamak ve her gruba iyilik hallerini destekleyici uygun etkili müdahale hizmetlerinin ulaştırılması da uzun dönemli ciddi travmatik tepkileri azaltmaktadır. Afet sonrası akut ve orta vadeli dönemlerde ise etkilenen tüm kesimlere psikososyal destek (örn. güvenlik, sosyal destek, kaynaklar, psikolojik ilk yardım, psikoeğitim ve güçlendirme) hizmetlerini sağlamak önemlidir. Ancak daha ileri dönemlerde afetlerden etkilenenlerin bir kısmında görülebilecek daha ciddi ruhsal sorunlar (örn. TSSB, depresyon, uzatılmış yas, madde kötüye kullanımı gibi) için uzmanlarca travma odaklı psikoterapiler uygulanmalıdır.

“Afet Psikolojisi” özel sayısında afet psikolojisinin yukarıda değinilen boyutları ile ilgili makalelere yer verilmiştir. Afet Psikolojisi: Tarihçe, Temel İlkeler ve Uygulamalar” makalesinde Karancı ve İkizer, afet psikolojisinin kapsamı, dünyada ve Türkiye’de gelişimi ve uygulama alanlarını sunmuşlardır. İkizer ve Gül, “Afetlerin Yetişkinler Üzerindeki Psikososyal Etkileri” başlıklı makalesinde, afetlerin yetişkinler üzerinde yaratabileceği ruhsal etkileri ayrıntılı biçimde ele almakta, aynı zamanda afet travmaları ile başa çıkma çabaları sonunda ortaya çıkabilecek travma sonrası gelişimi ve risk ve koruyucu faktörleri tartışmışlardır. Işıklı ve Tüzün, afetlerin akut dönemlerinde uygulanabilecek müdahale yaklaşımlarını “Afetlerin Akut Dönem Psikolojik Etkilerine Yönelik Psikososyal Müdahale Yaklaşımları” makalesinde detayları ile aktarmışlar ve karşılaşılabilecek zorlukları ele almışlardır. Afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri ve bu kesime verilebilecek müdahaleler ise “Afetlerin Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri ve Müdahale Yaklaşımları” baş-

lıklık makalede Gökler Danışman ve Okay tarafından aktarılmış ve uygulama örnekleri sunulmuştur. Afetlerde çok sayıda yardım çalışanı bölgede hizmet vermektedir ve bu grup da travmalardan dolayı olarak etkilenmektedir. “Afetlerde Yardım Çalışanları: İkincil Travmatik Stres ve Başa Çıkma” makalesinde Gökçe ve Yılmaz, bu alanda yapılmış bilimsel çalışmaları ve önleyici stratejileri tartışmışlardır.

Akut ve orta dönemde uygulanan psikososyal müdahalelerin yanı sıra afetzedelerin bir kısmı uzmanlarca verilecek psikoterapi hizmetlerine ihtiyaç duymaktadır. Özel sayının iki makalesi bu tür psikoterapi yaklaşımlarına ayrılmıştır. Şalcıoğlu, “ Travma Odaklı Terapilerin Teorik Temelleri, Klinik Uygulamaları ve Bilimsel Destekleri” başlıklı makalesinde uygulanabilecek travma odaklı bilişsel ve davranışsal yaklaşımların kuramsal temellerini, uygulamalarını ve etkinliklerini kapsamlı bir şekilde sunmuştur. Travmatik yaşantıların psikanaliz yaklaşımı çerçevesinde kuramsal olarak ele alınışı ve terapi süreci, Dürü tarafından “Travma ve Psikanaliz” makalesinde değerlendirilmiş ve bir vaka örneği ile tartışılmıştır. Özel sayının son makalesinde ise Karancı ve Doğulu “Afet Psikolojisinin Sosyal Boyutu: Afetlere Hazırlıklı Olmak” makalesinde, afetlere hazırlıklı olma davranışını kuramsal modeller çerçevesinde tartışmış ve toplumsal katılım ve hazırlıklı olmayı destekleyebilecek faktörleri sunmuşlardır.

Doğa olayları kaynaklı ve insan eliyle oluşturulan çok sayıda afete maruz kalan ülkemizde “Afet Psikolojisi” üzerine odaklanan bu özel sayının; afet psikolojisinde hazırlıklı olmak, afetlerden etkilenen farklı kesimlerin tepkileri ve yaşayabilecekleri sorunlar, psikososyal müdahaleler ve psikoterapi yaklaşımları konusunda farkındalığı ve bilgiyi arttırarak bu alanda yapılacak araştırma ve uygulamaları teşvik etmesi ülkemiz için çok önemli bir kazanım olacaktır.

Bu özel sayının ülkemiz için çok önemli bir alan olan “Afet Psikolojisi”ne ilgiyi arttırmasını dilerken, hazırlanmasında emek veren tüm yazarlara ve değerli destekleri için dergi çalışanlarına içten teşekkürlerimi sunarım.

Prof. Dr. A. Nuray KARANCI

Sayı Editörü